

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Шипунов Геннадій Володимирович
Мотрен Святослав Миколайович

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

“СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ”

для студентів четвертого року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки

Протокол №12 від 28. 06. 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету

Протокол №271/7 від 26. 08. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни.....	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни.....	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	5
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....	6
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	9
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	11
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	16
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	17
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам	18
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку).....	19

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	<u>Галузь знань</u> 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова
	<u>Спеціальність</u> 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 120		7-й
		<i>Лекції</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5,2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	26 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		26 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		68 год.
		<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>
<i>Вид контролю: залік</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни навчальної дисципліни

Навчальний курс «Системний аналіз» є вибірковою дисципліною студентів-бакалаврів спеціальності «Політологія». Вона викладається в 7 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Дисципліна покликана забезпечити ґрунтовні знання у сфері системного аналізу. Особлива увага під час вивчення курсу „Системний аналіз” приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отримані знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.

Курс спрямований на засвоєння наукових знань про поняття «система» та «аналіз», сутність та методи системного аналізу в політології, а також можливості його застосування у розв’язанні політичних проблем.

В результаті навчання слухачі дисципліни повинні:

- **знати:** основні поняття теорії систем, історію виникнення та розвитку системного аналізу, основні методи та процедури системного аналізу, особливості системного моделювання в політології
- **вміти:** досліджувати не тільки зв’язки та елементи системи, але й розглядати проблему у її взаємодії із зовнішнім середовищем та будувати узагальнені моделі політичної дійсності, що відображає всі фактори і взаємозв’язки реальної ситуації, що можуть проявитися в процесі здійснення політичного рішення

Після успішного завершення курсу студент набуде:

1. загальних компетентностей:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

• спеціальних компетентностей:

- Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
- Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

- Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.
- Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п./с.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Системність як методологічна основа сучасних досліджень. Концепція системного підходу Л. фон Берталанфі.	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 2. Історія виникнення та розвитку системного аналізу. Визначення системності О.О. Богдановим (Малиновським).	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 3. Позитивізм та емпіріокритицизм як моделі наукового пізнання.	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 4. Концепція динамічного (детермінованого) хаосу. Виміри короткострокового і довготермінового прогнозування.	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 5. Значення теорії для політичної науки. Принцип рефлексії у системі знань про політику.	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 6. Системний аналіз в структурі постмодерної архітектури пізнання. Епістемологічний конструктивізм.	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 7. Філософія постмодерну у відношенні до політики, суспільства, загального буття.	8,5	2	2	-	-	4,5
Тема 8. Синергетичний підхід в системному аналізі. Принцип еволюції систем Н. Лумана.	8,5	2	2			4,5
Тема 9. Сутність системного аналізу та специфіка його застосування в політологічних дослідженнях.	8	2	2			4
Тема 10. Впровадження системного аналізу в політичному менеджменті, аналізі та державному управлінні.	8	2	2	-	-	4
Тема 11. Особливості системного моделювання. Модель «чорної скриньки» Д. Істона.	6	1	1			4
Тема 12. Застосування системного аналізу в процесі визначення та розв'язання політичних проблем.	6	1	1			4
Тема 13. Світ-системне структурування сучасної глобалізованої цивілізації. Концепція світ-системи І. Валлерстайна.	6	1	1			4
Тема 14. Культур-цивілізаційна структура сучасного світу. Принципи комунікації та діалогу в системі відносин політичних суб'єктів.	6	1	1			4
Тема 15. Американізація. Американська альтернатива вестернізації.	6	1	1			4
Тема 16. Демократія у багатополлярному світі. Засоби легітимації демократичної моделі взаємодії.	6	1	1			4
Разом – Змістовний модуль 1	120	26	26	-	-	68
РАЗОМ	120	26	26	-	-	68

4. Основна та додаткова література

Для засвоєння матеріалу дисципліни необхідно опрацювання таких джерел та літератури:

Тема 1.

1. Берталанфі Л. Загальна теорія систем. Основи, розвиток, застосування
2. Сурмін Ю. Теорія систем і системний аналіз

Тема 2.

1. Богданов А. Тектологія. Загальна організаційна наука
2. Расел Б. Мудрість Заходу / Сучасність [Електронний ресурс]

Тема 3.

1. Аляев Г. Біля витоків радянської філософії. Богданов *contra* Ленін: наука проти віри.
2. Лактіонов М. В. А. А. Богданов як основоположник загальної теорії систем
3. Концептуальний контекст політичних досліджень
4. Дж. Реале, Д. Антісери Західна філософія від витоків до наших днів / Позитивізм // Емпіріокритицизм Ріхарда Авенаріуса та Ернста Маха

Тема 4.

Ілюстрація та пояснення суті концепції «детермінованого хаосу».

<https://poohitan.com/p/deterministic-chaos>

1. Двосерійний проєкт "Дім - побачення з планетою" (Home)
<https://www.youtube.com/watch?v=AdPYTeAaEnM>
2. 13 годин: Таємні воїни Бенгази (13 Hours: The Secret Soldiers of Benghazi), 2016, реж. Майкл Бей *
<https://uakino.club/filmi/genre-action/2109-13-godin-tayemn-soldati-bengaz.html>
3. Падіння «Чорного яструба»(Black Hawk Down), 2001, реж. Рідлі Скотт *
<https://uakino.club/filmi/militaries/361-padnnya-chornogo-yastruba.html>
4. Американський снайпер(American Sniper), 2014, реж. Клінт Іствуд*
<https://uakino.club/filmi/genre-action/270-amerikanskiy-snayper.html>
5. Володар бурі (The Hurt Locker), 2008, реж. Кетрін Бігелу*
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/2713-volodar-buri.html
6. Готель Руанда (Hotel Rwanda), 2004, реж. Террі Джордж*
<https://uakino.club/filmi/militaries/411-gotel-ruanda.html>

Тема 5.

- 1) Маленький Будда (Little Buddha), 1993, реж. Бернардо Бертолуччі
<https://www.youtube.com/watch?v=5HK-qqCJPSE>
- 2) Весна, літо, осінь, зима і знову весна... (Spring, Summer, Fall, Winter... and Spring), 2003, реж. Кін Кі Дук
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/1840-vesna-lto-osn-zima-znovu-vesna.html
- 2) Сім років в Тибеті (Seven Years in Tibet), 1997, реж. Жан-Жак Анно
<https://uafilm.tv/4928-sim-rokiv-u-tybeti.html>
 1. Суцільнометалева оболонка (Full Metal Jacket), 1987, реж. Стенлі Кубрик
<https://uakino.club/filmi/militaries/131-clsn-metaleva-obolonka.html>
 2. Апокаліпсис сьогодні (Apocalypse Now), 1979, реж. Френсіс Форд Коппола
http://moviestape.net/katalog_filmiv/bojovyky/297-apokalipsys-sogodni.html
 3. Мисливець на оленів (The Deer Hunter), 1978, реж. Майкл Чіміно
<https://uakino.club/filmi/militaries/490-mislivec-na-olenv.html>
 1. Сноуден (Snowden), 2016, реж. Олівер Стоун
<https://uafilm.tv/200-snouden.html>
 2. Брекзит (Brexit: The Uncivil War), 2019, реж. Тобі Хейнс
https://uakino.club/filmi/genre_drama/9596-brekzit.html

Тема 6.

1. Алексеева Т.А. Сучасні політичні теорії. Курс лекцій / Роль теорії у політичній науці // Структуралізм та постструктуралізм
2. Бойко-Бойчук Л. Методика синергетичного аналізу соціально-політичних систем (теоретичний аспект)
https://drive.google.com/file/d/1i1RQe67AXdMenOVqFFGjKifNHkJwDszm/view?usp=share_link

3. Бойко-Бойчук Л. Синергетика як методологічний підхід у дослідженнях соціальних наук https://drive.google.com/file/d/10gkaEU4epLWAsQGW5zds-VkemsnAwF0/view?usp=share_link
4. Горбатенко В. Принципи, методи і основні етапи політичного прогнозування https://drive.google.com/file/d/182Q_yaUUQYARtM7tuwn7GRGW6HWjSHHr/view?usp=share_link
5. Мангейм Дж., Річ Р. Політологія. Методи дослідження / *Процес дослідження // Створення теорії: поняття та гіпотези в політології*

Тема 7.

1. Князева Е. Н. Епістемологічний конструктивізм
2. Колесова О. В. Основні пізнавальні орієнтири в епоху постмодерну [Електронний ресурс]
3. Циганков П.А. Теоретичні підходи до дослідження міжнародних відносин та світової політики
4. Сафронова О.В. Генеалогія конструктивізму в теорії міжнародних відносин
5. Сморгунів Л. В. Порівняльна політологія / Конструктивізм як методологічний підхід
6. Сморгунів Л. В. Порівняльна політологія / У пошуках нових методологічних орієнтирів: значення ідей для пояснення політики
7. Улановський А.М. Конструктивізм, радикальний конструктивізм, соціальний конструкціонізм
8. Циганков А., Циганков П. Криза ідеї «демократичного світу»

Тема 8.

1. Дейнека_Смислотворення в концепціях Лумана і Гідденса https://drive.google.com/file/d/13x2P_HxVvg_oydaUVAaX7EbOFOYOQke-/view?usp=share_link
2. Ніклас Луман. Єволюція https://drive.google.com/file/d/10Pm5jq5eJCEKXxojg1JqJk57leW5NGLe/view?usp=share_link
3. Пекло столітньої давнини <https://drive.google.com/file/d/151KJSgnd0-ZIszIL4wEj-cJk-DiSeXaZ/view?usp=sharing>
4. 37 днів: шлях до I світової війни / 37 Days: the Road to War (3 частини) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
5. Перша світова війна у цифрах The Great War in Numbers (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
6. Апокаліпсис: Перша світова війна / Apocalypse la 1ère Guerre mondiale (5 частин) (ЗА БАЖАННЯМ)
7. Апокаліпсис: Друга світова війна / Apocalypse: The Second World War (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
- * Особливо "Спалахування війни" (частина 1) і "Карколомна поразка" (частина 2)
8. Друга світова війна: Ціна імперії.. 1 серія – Буря, що насувається (2015)
9. Друга світова війна: Ціна імперії.. 2 серія - Дивна війна (2015)
10. Друга світова війна: Ціна імперії.. 3 серія – Бліцкриг (2015)
11. Друга світова війна: Ціна імперії. 7 серія - Зламний момент (2015)
12. Буря, що насувається / The Gathering Storm. Друга світова війна у HD кольорі
13. Розпалювання війни / Lightning War. Друга світова війна у HD кольорі
14. Споялює сонце Японії / Red Sun Rampant. Друга світова війна у HD кольорі
15. Довга тінь. Свої та чужі / The Long Shadow. Us and Them (насамперед, третя серія) (ОБОВ'ЯЗКОВО)

Тема 9.

1. Кисельов І. Ю. Проблема образу держави в міжнародних відносинах: конструктивістська парадигма
2. Морозов В. Е. Поняття державної ідентичності в сучасному теоретичному дискурсі
3. Харкевич М. Проблематизація держави як актора світової політики

Тема 10.

1. Алексеєва Т.А. Сучасні політичні теорії. Курс лекцій / Інституціоналізм. Раціоналізм в політиці
2. Алексеєва Т.А. Сучасні політичні теорії. Курс лекцій / Проблема основ політичної теорії: позитивізм та біхевіоралізм
3. Алмонд Г. Політична наука – історія дисципліни
4. Gunnell J. G. The Reconstitution of Political Theory: David Easton, Behavioralism, and the Long Road to System https://drive.google.com/file/d/1CII-ZW7MbQYunsq4gOEDYSqpXfSDxrIC/view?usp=share_link
5. Gunnell J. G. American Political Science, Liberalism, and the Invention of Political Theory https://drive.google.com/file/d/1u3dGbUhJP0vKuT322qPniddVaGFhNVDG/view?usp=share_link

Тема 11.

1. Полтораков А. Ю. Європейська інтеграція у глобалізаційному контексті
2. Пиляев І. С. Ідейна спадщина і політичні досягнення панєвропейського руху

3. Пиляев И. С. Трансформація політичної архітектури Європи і місце в ній Ради Європи
4. Пиляев И. С. Поліцивілізаційна природа сучасної «Великої Європи»
5. Rethinking the futures of Europe
<https://drive.google.com/open?id=1w4TzXckpfcXH1vbgX5PlmSF8x1V-gad4>

Тема 12.

1. Алмонд Г., Павел Дж., Стром К., Далтон Р.. Порівняльна політологія сьогодні. Світовий огляд / *Системи: структура і функції // Політична система США*
2. Хейвуд Е. Політологія / Політика і функціонування політичних систем
3. Тургаєв А., Хренов А. Політологія / Політична система та інституціональна структура політики
4. Гаджиев К. Політологія / Основні етапи становлення і розвитку політичної науки / Політична система
5. Гаджиев К. Політична наука / Поняття політичного: зміст і сутність

Тема 13.

1. Алексеєнко О.В. Вестернізація як одна з тенденцій розвитку сучасного світового простору
2. Закарія Ф. Незахідний світ_ Уривок з ПАСМ
3. Іноземцев В. Глобалізація по американськи як альтернатива вестернізації
4. Лубська В.В. Глобалізація та вестернізація
1. Ніколаєв_ Світ-системний аналіз І. Уоллерстайна
2. Валлерстайн_ Європейський універсалізм
3. Фурсов_ Демократія в системі капіталізму
4. Фурсов_ Світова капіталістична система
5. Володін_ Неліберальні демократії і економічна ефективність

Тема 14.

1. Ясперс К. Комунікація як джерело діалогу (фрагмент)
<https://drive.google.com/file/d/1zCiAYr1dbzgxvHHTwkqY8yJWtscn4-Uc/view?usp=sharing>
2. Демидов А.Б. Теоретичні дослідження / Основні положення філософії комунікації і діалогу
3. Дьяконов Г.В. Психологічна онтологія відношення і звертання у діалогіці М. Бубера
4. Дьяконов Г.В. Концепція діалогічного світогляду М. Бахтіна

Тема 15.

1. Річард Хаас. Епоха безполярного світу
2. Райнхольд Нібур. Шляхи глобального лідерства США
3. Джозеф Най. Майбутнє американської влади
4. Р. Інглхарт. Модернізація і демократія
5. Алексеєва_ Насилля і демократія в політиці США
6. Алексеєва_ Росія у просторі глобального сприйняття

Тема 16.

1. Шанталь Муф. Демократія в багатополлярному світі
2. Павловський Г. Демократія та її використання у Росії. Із книги під ред. Владислава Іноземцева «Демократія і модернізація: до дискусії про виклики XXI ст.». С. 131-144
3. Gert Schmidt. The Changing Globality of the Atlantic Hemisphere
<https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2006/12/0003Schmidt.pdf>
4. The Russian Question: Moscow may no longer be a superpower, but its revanchist politics are unsettling the international order. How should Donald Trump deal with Vladimir Putin? By Niall Ferguson
<https://foreignpolicy.com/2016/12/23/the-russian-question-putin-trump-bush-obama-kissinger/>

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Системність як методологічна основа сучасних досліджень. Концепція системного підходу Л. фон Берталанфі.

«Загальна теорія систем» Людвіга фон Берталанфі.

Основні поняття: система, системний аналіз, політична теорія, методологія, прикладна наука.

Тема 2. Історія виникнення та розвитку системного аналізу. Визначення системності О.О. Богдановим (Малиновським).

«Тектологія. Загальна організаційна наука» Олександра Богданова.

Основні поняття: тектологія, системність, організація, стратегічне планування, моделювання, комплексність.

Тема 3. Позитивізм та емпіріокритицизм як моделі наукового пізнання.

Богданов contra Ленін: наука проти віри.

Основні поняття: позитивізм, фактичність, нормативність, емпіричні методи, емпіріокритицизм, трансцендентність.

Тема 4. Концепція динамічного (детермінованого) хаосу. Виміри короткострокового і довготермінового прогнозування.-

Моделювання динамічних систем. Ефект метелика.

Основні поняття: динамічний хаос, детермінованість, предестинація, політичне, соціальне прогнозування, східна, західна цивілізація, ціннісна онтологія.

Тема 5. Значення теорії для політичної науки. Принцип рефлексії у системі знань про політику.

Логіка емпіричного і нормативного аналізу. Зміст та стратегія прикладних і фундаментальних досліджень.

Основні поняття: емпіричний аналіз, нормативний аналіз, прикладне дослідження, фундаментальне дослідження, принцип політичної рефлексії.

Тема 6. Системний аналіз в структурі постмодерної архітектури пізнання. Епістемологічний конструктивізм.

Архітектура сучасної системи пізнання: її детермінативна сутність. Витоки конструктивізму. Конструктивізм і сучасність.

Основні поняття: соціальне конструювання реальності, модерн, постмодерн, епістемологія, гносеологія, демократія.

Тема 7. Філософія постмодерну у відношенні до політики, суспільства, загального буття.

Постмодерн – основні уявлення, погляди, сутність.

Основні поняття: постмодернізм, реальність, наратив, дискурс, війна, мир, status-quo.

Тема 8. Синергетичний підхід в системному аналізі. Принцип еволюції систем Н. Лумана.

Механізм рестабілізації систем за теорією Нікласа Лумана.

Основні поняття: синергетика, динамічна мережа, система, стабільність, дестабілізація, рестабілізація, рівновага.

Тема 9. Сутність системного аналізу та специфіка його застосування в політологічних дослідженнях.

Застосування системного аналізу у США під час та після Другої світової війни. Методологія Чиказької школи Чарльза Мерріама.

Основні поняття: інституціоналізм, біхевіоралізм, структурно-функціональний підхід, системний аналіз, емпіричні дані, верифікація.

Тема 10. Впровадження системного аналізу в політичному менеджменті, аналізі та державному управлінні.

Головні напрями використання системного моделювання у стратегічних дослідженнях. Системний аналіз як база стратегічного прогнозування.

Основні поняття: політичний менеджмент, державне управління, стратегія, короткострокове та довгострокове планування.

Тема 11. Особливості системного моделювання. Модель «чорної скриньки» Д.

Істона.

Теорія політичної системи Девіда Істона. Модель «чорної скриньки». Системний підхід Девіда Істона у світлі становлення загальної політичної теорії.

Основні поняття: модель, моделювання, «чорна скринька», системний підхід, вхід, вихід, конверсія.

Тема 12. Застосування системного аналізу в процесі визначення та розв'язання політичних проблем.

Сутність та форми глобальних світ-системних трансформацій.

Основні поняття: євроінтеграція, Об'єднана Європа, східний

Тема 13. Світ-системне структурування сучасної глобалізованої цивілізації.

Концепція світ-системи І. Валлерстайна.

Вестернізація. Концепція європейського універсалізму Іммануїла Валлерстайна.

Основні поняття: ядро, периферія, напів-периферія, світ-системний аналіз, модернізація, глобалізація, вестернізація, гегемонія, справедливий розподіл.

Тема 14. Культур-цивілізаційна структура сучасного світу. Принципи комунікації та діалогу в системі відносин політичних суб'єктів.

Західні і незахідні суспільства: порівняльний аналіз. Основи духовно-культурно-цивілізаційної системи країн Далекого Сходу.

Основні поняття: культура, цивілізація, західне і незахідне суспільство, діалог, комунікація, інтерсуб'єктивні відносини.

Тема 15. Американізація. Американська альтернатива вестернізації.

Модернізація. Неліберальні демократії та економічна ефективність.

Основні поняття: модернізація, глобалізація, вестернізація, американізація, локалізація.

Тема 16. Демократія у багатополярному світі. Засоби легітимації демократичної моделі взаємодії.

Інституціональне облаштування поля демократичної міжсуб'єктної взаємодії.

Основне поняття: образ держави, ідентичність, конструктивізм, однополярність, біполярність, багатополярність, легітимність, легітимація, демократія.

6. Теми та зміст семінарських занять навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1

Тема 1. Системність як методологічна основа сучасних досліджень. Концепція системного підходу Л. фон Берталанфі.

(2 год.).

1. «Загальна теорія систем» Людвіга фон Берталанфі.

Основні поняття: система, системний аналіз, політична теорія, методологія, прикладна наука.

Література

1. Берталанфі Л. Загальна теорія систем. Основи, розвиток, застосування
2. Сурмін Ю. Теорія систем і системний аналіз

Тема 2. Історія виникнення та розвитку системного аналізу. Визначення системності О.О. Богдановим (Малиновським).

(2 год.).

1. «Тектологія. Загальна організаційна наука» Олександра Богданова.

Основні поняття: тектологія, системність, організація, стратегічне планування, моделювання, комплексність.

Література

1. Богданов А. Тектологія. Загальна організаційна наука
2. Расел Б. Мудрість Заходу / Сучасність [Електронний ресурс]

Тема 3. Позитивізм та емпіріокритицизм як моделі наукового пізнання.

(2 год.).

1. Богданов *contra* Ленін: наука проти віри.

Основні поняття: позитивізм, фактичність, нормативність, емпіричні методи, емпіріокритицизм, трансцендентність.

Література

1. Аляев Г. Біля витоків радянської філософії. Богданов *contra* Ленін: наука проти віри.
2. Лактіонов М. В. А. А. Богданов як основоположник загальної теорії систем
3. Концептуальний контекст політичних досліджень
4. Дж. Реале, Д. Антісері Західна філософія від витоків до наших днів / Позитивізм // Емпіріокритицизм Ріхарда Авенаріуса та Ернста Маха

Тема 4. Концепція динамічного (детермінованого) хаосу. Виміри короткострокового і довготермінового прогнозування.

(2 год.).

1. Моделювання динамічних систем. Ефект метелика.

Основні поняття: динамічний хаос, детермінованість, предестинація, політичне, соціальне прогнозування, східна, західна цивілізація, ціннісна онтологія.

Література

Ілюстрація та пояснення суті концепції «детермінованого хаосу».

<https://poohitan.com/p/deterministic-chaos>

1. Двосерійний проект "Дім - побачення з планетою" (Home)

<https://www.youtube.com/watch?v=AdPYTeAaEnM>

- 13 годин: Таємні війни Бенгази (13 Hours: The Secret Soldiers of Benghazi), 2016, реж. Майкл Бей *
<https://uakino.club/filmi/genre-action/2109-13-godin-tayemn-soldati-bengaz.html>
- Падіння «Чорного яструба»(Black Hawk Down), 2001, реж. Рідлі Скотт *
<https://uakino.club/filmi/militaries/361-padnnya-chornogo-yastruba.html>
- Американський снайпер(American Sniper), 2014, реж. Клінт Іствуд*
<https://uakino.club/filmi/genre-action/270-amerikanskiy-snayper.html>
- Володар бупі (The Hurt Locker), 2008, реж. Кетрін Бігелоу*
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/2713-volodar-buri.html
- Готель Руанда (Hotel Rwanda), 2004, реж. Террі Джордж*
<https://uakino.club/filmi/militaries/411-gotel-ruanda.html>

- Суцільнометалева оболонка (Full Metal Jacket), 1987, реж. Стенлі Кубрик
<https://uakino.club/filmi/militaries/131-clsnometaleva-obolonka.html>
- Апокаліпсис сьогодні (Apocalypse Now), 1979, реж. Френсіс Форд Коппола
http://moviestape.net/katalog_filmiv/bojovyky/297-apokalipsys-sogodni.html
- Мисливець на оленів (The Deer Hunter), 1978, реж. Майкл Чіміно
<https://uakino.club/filmi/militaries/490-mislivec-na-olenv.html>
- Сноуден (Snowden), 2016, реж. Олівер Стоун
<https://uafilm.tv/200-snouiden.html>
- Брекзит (Brexit: The Uncivil War), 2019, реж. Тобі Хейнс
https://uakino.club/filmi/genre_drama/9596-brekzit.html

Тема 5. Значення теорії для політичної науки. Принцип рефлексії у системі знань про політику.

(2 год.).

1. Логіка емпіричного і нормативного аналізу.
2. Зміст та стратегія прикладних і фундаментальних досліджень.

Основні поняття: емпіричний аналіз, нормативний аналіз, прикладне дослідження, фундаментальне дослідження, принцип політичної рефлексії.

Література

1. Алексеева Т.А. Сучасні політичні теорії. Курс лекцій / Роль теорії у політичній науці // Структуралізм та постструктуралізм
2. Бойко-Бойчук Л. Методика синергетичного аналізу соціально-політичних систем (теоретичний аспект)
https://drive.google.com/file/d/1i1RQe67AXdMenOVqFFGjKifNHkJwDszm/view?usp=share_link
3. Бойко-Бойчук Л. Синергетика як методологічний підхід у дослідженнях соціальних наук [Електронний ресурс]
https://drive.google.com/file/d/10gkaEU4epLWAsQGW5zds-VkemsnAwF0/view?usp=share_link
4. Горбатенко В. Принципи, методи і основні етапи політичного прогнозування
https://drive.google.com/file/d/182Q_yaUUQYaRTm7tuwn7GRGW6HWjSHHr/view?usp=share_link
5. Мангейм Дж., Річ Р. Політологія. Методи дослідження / *Процес дослідження // Створення теорії: поняття та гіпотези в політології*

Тема 6. Системний аналіз в структурі постмодерної архітектури пізнання. Епістемологічний конструктивізм.

(2 год.).

1. Архітектура сучасної системи пізнання: її детермінативна сутність.
2. Витоки конструктивізму.
3. Конструктивізм і сучасність.

Основні поняття: соціальне конструювання реальності, модерн, постмодерн, епістемологія, гносеологія, демократія.

Література

1. Князева Е. Н. Епістемологічний конструктивізм
2. Колесова О. В. Основні пізнавальні орієнтири в епоху постмодерну [Електронний ресурс]
3. Циганков П.А. Теоретичні підходи до дослідження міжнародних відносин та світової політики
4. Сафронова О.В. Генеалогія конструктивізму в теорії міжнародних відносин
5. Сморгунов Л. В. Порівняльна політологія / Конструктивізм як методологічний підхід
6. Сморгунов Л. В. Порівняльна політологія / У пошуках нових методологічних орієнтирів: значення ідей для пояснення політики
7. Улановский А.М. Конструктивізм, радикальний конструктивізм, соціальний конструкціонізм
8. Циганков А., Циганков П. Криза ідеї «демократичного світу»

Тема 7. Філософія постмодерну у відношенні до політики, суспільства, загального буття. (2 год.)

1. Постмодерн – основні уявлення, погляди, сутність.

Основні поняття: постмодернізм, реальність, наратив, дискурс, війна, мир, status-quo.

Література

1. Пекло столітньої давнини
<https://drive.google.com/file/d/151KJSgnd0-ZIszIL4wEj-cJk-DlSeXaZ/view?usp=sharing>
2. 37 днів: шлях до I світової війни / 37 Days: the Road to War (3 частини) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
3. Перша світова війна у цифрах The Great War in Numbers (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
4. Апокаліпсис: Перша світова війна / Apocalypse la 1ère Guerre mondiale (5 частин) (ЗА БАЖАННЯМ)
5. Апокаліпсис: Друга світова війна / Apocalypse: The Second World War (6 частин) (ОБОВ'ЯЗКОВО)
- * Особливо "Спалахування війни" (частина 1) і "Карколомна поразка" (частина 2)
6. Друга світова війна: Ціна імперії.. 1 серія – Буря, що насувається (2015)
7. Друга світова війна: Ціна імперії.. 2 серія - Дивна війна (2015)
8. Друга світова війна: Ціна імперії.. 3 серія – Бліцкриг (2015)
9. Друга світова війна: Ціна імперії. 7 серія - Зламний момент (2015)
10. Буря, що насувається / The Gathering Storm. Друга світова війна у HD кольорі
11. Розпалювання війни / Lightning War. Друга світова війна у HD кольорі
12. Спелеяюче сонце Японії / Red Sun Rampant. Друга світова війна у HD кольорі
13. Довга тінь. Свої та чужі / The Long Shadow. Us and Them (насамперед, третя серія) (ОБОВ'ЯЗКОВО)

Тема 8. Синергетичний підхід в системному аналізі. Принцип еволюції систем Н. Лумана. (2 год.)

1. Механізм рестабілізації систем за теорією Нікласа Лумана.

Основні поняття: синергетика, динамічна мережа, система, стабільність, дестабілізація, рестабілізація, рівновага.

Література

1. Дейнека_Смислотворення в концепціях Лумана і Гідденса
https://drive.google.com/file/d/13x2P_HxVvg_oydaUVAaX7EbOFOYOQke-/view?usp=share_link
2. Ніклас Луман. Еволюція
https://drive.google.com/file/d/10Pm5jq5eJCEKXxojg1JqJk57leW5NGLe/view?usp=share_link

Тема 9. Сутність системного аналізу та специфіка його застосування в політологічних дослідженнях.

(2 год.)

1. Застосування системного аналізу у США під час та після Другої світової війни.
2. Методологія Чиказької школи Чарльза Мерріама.

Основні поняття: інституціоналізм, біхевіоралізм, структурно-функціональний підхід, системний аналіз, емпіричні дані, верифікація.

Література

1. Алексеева Т.А. Сучасні політичні теорії. Курс лекцій / Інституціоналізм. Раціоналізм в політиці
2. Алексеева Т.А. Сучасні політичні теорії. Курс лекцій / Проблема основ політичної теорії: позитивізм та біхевіоралізм
3. Алмонд Г. Політична наука – історія дисципліни
4. Gunnell J. G. The Reconstitution of Political Theory: David Easton, Behavioralism, and the Long Road to System

https://drive.google.com/file/d/1CII-ZW7MbQYunsq4gOEDYSqpXfSDxrIC/view?usp=share_link

5. Gunnell J. G. American Political Science, Liberalism, and the Invention of Political Theory
https://drive.google.com/file/d/1u3dGbUhJP0vKuT322qPniddVaGFhNVDG/view?usp=share_link

Тема 10. Впровадження системного аналізу в політичному менеджменті, аналізі та державному управлінні.

(2 год.)

1. Головні напрями використання системного моделювання у стратегічних дослідженнях.
2. Системний аналіз як база стратегічного прогнозування.

Основні поняття: політичний менеджмент, державне управління, стратегія, короткострокове та довгострокове планування.

Література

1. Полтораков А. Ю. Європейська інтеграція у глобалізаційному контексті
2. Піляєв І. С. Ідейна спадщина і політичні досягнення панєвропейського руху
3. Піляєв І. С. Трансформація політичної архітектури Європи і місце в ній Ради Європи
4. Піляєв І. С. Поліцивілізаційна природа сучасної «Великої Європи»
5. Rethinking the futures of Europe

<https://drive.google.com/open?id=1w4TzXckpfcXH1vbgX5PlmSF8x1V-gad4>

Тема 11. Особливості системного моделювання. Модель «чорної скриньки» Д. Істона.

(2 год.)

1. Теорія політичної системи Девіда Істона. Модель «чорної скриньки».
2. Системний підхід Девіда Істона у світлі становлення загальної політичної теорії.

Основні поняття: модель, моделювання, «чорна скринька», системний підхід, вхід, вихід, конверсія.

Література

1. Алмонд Г., Павел Дж., Стром К., Далтон Р.. Порівняльна політологія сьогодні. Світовий огляд / *Системи: структура і функції // Політична система США*
2. Хейвуд Е. Політологія / Політика і функціонування політичних систем
3. Тургаєв А., Хренов А. Політологія / Політична система та інституціональна структура політики
4. Гаджиев К. Політологія / Основні етапи становлення і розвитку політичної науки / Політична система
5. Гаджиев К. Політична наука / Поняття політичного: зміст і сутність

Тема 12. Застосування системного аналізу в процесі визначення та розв'язання політичних проблем.

(2 год.)

1. Сутність та форми глобальних світ-системних трансформацій.

Основні поняття: євроінтеграція, Об'єднана Європа, східний екскурс

Література

1. Алексеєнко О.В. Вестернізація як одна з тенденцій розвитку сучасного світового простору
2. Закарія Ф. Незахідний світ_ Уривок з ПАСМ
3. Іноземцев В. Глобалізація по американськи як альтернатива вестернізації
4. Лубська В.В. Глобалізація та вестернізація

Тема 13. Світ-системне структурування сучасної глобалізованої цивілізації. Концепція світ-системи І. Валлерстайна.

(1 год.)

1. Вестернізація. Концепція європейського універсализму Іммануїла Валлерстайна.

Основні поняття: ядро, периферія, напів-периферія, світ-системний аналіз, модернізація, глобалізація, вестернізація, гегемонія, справедливий розподіл.

Література

1. Ніколаєв_Світ-системний аналіз І. Уоллерстайна
2. Валлерстайн_Європейський універсализм
3. Фурсов_Демократія в системі капіталізму
4. Фурсов_Світова капіталістична система
5. Володін_Неліберальні демократії і економічна ефективність

Тема 14. Культур-цивілізаційна структура сучасного світу. Принципи комунікації та діалогу в системі відносин політичних суб'єктів.

(1 год.)

1. Західні і незахідні суспільства: порівняльний аналіз.
2. Основи духовно-культурно-цивілізаційної системи країн Далекого Сходу

Основні поняття: культура, цивілізація, західне і незахідне суспільство, діалог, комунікація, інтерсуб'єктивні відносини.

Література

1. Кисельов І. Ю. Проблема образу держави в міжнародних відносинах: конструктивістська парадигма
2. Морозов В. Е. Поняття державної ідентичності в сучасному теоретичному дискурсі
3. Харкевич М. Проблематизація держави як актора світової політики

1. Ясперс К. Комунікація як джерело діалогу (фрагмент)
2. Демидов А.Б. Теоретичні дослідження / Основні положення філософії комунікації і діалогу
4. Дьяконов Г.В. Концепція діалогічного світогляду М. Бахтіна

1) Маленький Будда (Little Buddha), 1993, реж. Бернардо Бертолуччі

<https://www.youtube.com/watch?v=5HK-qqCJPSE>

2) Весна, літо, осінь, зима і знову весна... (Spring, Summer, Fall, Winter... and Spring), 2003, реж. Кін Кі Дук

http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/1840-vesna-lto-osn-zima-znovu-vesna.html

3) Сім років в Тибеті (Seven Years in Tibet), 1997, реж. Жан-Жак Анно

<https://uafilm.tv/4928-sim-rokiv-u-tybeti.html>

Тема 15. Американізація. Американська альтернатива вестернізації.

(1 год.)

1. Модернізація. Неліберальні демократії та економічна ефективність.

Основні поняття: модернізація, глобалізація, вестернізація, американізація, локалізація.

Література

1. Річард Хаас. Епоха безполярного світу

2. Райнхольд Нібур. Шляхи глобального лідерства США
3. Джозеф Най. Майбутнє американської влади
4. Р. Інглхарт. Модернізація і демократія
5. Алексеева_ Насилля і демократія в політиці США
6. Алексеева_ Росія у просторі глобального сприйняття

Тема 16. Демократія у багатополлярному світі. Засоби легітимації демократичної моделі взаємодії.

(1 год.)

1. Інституціональне облаштування поля демократичної міжсуб'єктної взаємодії.

Основне поняття: образ держави, ідентичність, конструктивізм, однополлярність, біполлярність, багатополлярність, легітимність, легітимація, демократія.

Література

1. Шанталь Муф. Демократія в багатополлярному світі
2. Павловский Г. Демократія та її використання у Росії. Із книги під ред. Владислава Іноземцева «Демократія і модернізація: до дискусії про виклики XXI ст.». С. 131-144
3. Gert Schmidt. The Changing Globality of the Atlantic Hemisphere
<https://gsj.stonybrook.edu/wp-content/uploads/2006/12/0003Schmidt.pdf>
4. The Russian Question: Moscow may no longer be a superpower, but its revanchist politics are unsettling the international order. How should Donald Trump deal with Vladimir Putin? By Niall Ferguson
<https://foreignpolicy.com/2016/12/23/the-russian-question-putin-trump-bush-obama-kissinger/>

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Системність як методологічна основа сучасних досліджень. Концепція системного підходу Л. фон Берталанфі.	4,25
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку системного аналізу. Визначення системності О.О. Богдановим (Малиновським).	4,25
3	Тема 3. Позитивізм та емпіріокритицизм як моделі наукового пізнання.	4,25
4	Тема 4. Концепція динамічного (детермінованого) хаосу. Виміри короткострокового і довготермінового прогнозування.	4,25
5	Тема 5. Значення теорії для політичної науки. Принцип рефлексії у системі знань про політику.	4,25
6	Тема 6. Системний аналіз в структурі постмодерної архітектури пізнання. Епістемологічний конструктивізм.	4,25
7	Тема 7. Філософія постмодерну у відношенні до політики, суспільства, загального буття.	4,25
8	Тема 8. Синергетичний підхід в системному аналізі. Принцип еволюції систем Н. Лумана.	4,25
9	Тема 9. Сутність системного аналізу та специфіка його застосування в політологічних дослідженнях.	4,25
10	Тема 10. Впровадження системного аналізу в політичному менеджменті, аналізі та державному управлінні.	4,25
11	Тема 11. Особливості системного моделювання. Модель «чорної скриньки» Д. Істона.	4,25
12	Тема 12. Застосування системного аналізу в процесі визначення та	4,25

	розв'язання політичних проблем.	
13	Тема 13. Світ-системне структурування сучасної глобалізованої цивілізації. Концепція світ-системи І. Валлерстайна.	4,25
14	Тема 14. Культур-цивілізаційна структура сучасного світу. Принципи комунікації та діалогу в системі відносин політичних суб'єктів.	4,25
15	Тема 15. Американізація. Американська альтернатива вестернізації.	4,25
16	Тема 16. Демократія у багатополлярному світі. Засоби легітимації демократичної моделі взаємодії.	4,25
Разом		68

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Системний аналіз» оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та контрольний замір знань. Одержаний результат множимо на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Есе (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за контрольний замір знань є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

Контрольний замір знань

Контрольний замір знань проводиться відповідно до графіка навчального процесу.

Оцінка виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу. Використовується п'ятибальна шкала оцінювання.

Контрольні заходи з дисципліни «Системний аналіз» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи проводяться у вигляді письмової контрольної роботи. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми контролю: письмові завдання, усні колоквиуми та ін.

До контрольного заходу студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити самостійні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни «Системний аналіз» передбачена така форма звітності, як залік. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На заліку – максимальна 50 балів. Для допуску до заліку студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 26 балів.

Залік може бути виставлений за результатами поточного контролю за результатами співбесіди зі студентом.

Залік проводиться в усній формі.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується заліком, становить за поточну успішність 50 балів. На заліку студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Залік
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	зараховано
4 (добре)	81-89	B	зараховано
	71-80	C	зараховано
3 (задовільно)	61-70	D	зараховано
	51-60	E	зараховано

2 (незадовільно)	25-50	FX	незараховано
	0-24	F	незараховано без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку)

1. «Загальна теорія систем» Людвіга фон Берталанфі.
2. Тектологія. Загальна організаційна наука Олександра Богданова.
3. Богданов contra Ленін: наука проти віри.
4. Концепція динамічного (детермінованого) хаосу. Виміри короткострокового і довготермінового прогнозування.
5. Позитивізм та емпіріокритицизм як моделі наукового пізнання.
6. Логіка емпіричного і нормативного аналізу.
7. Зміст та стратегія прикладних і фундаментальних досліджень.
8. Значення теорії для політичної науки.
9. Принцип рефлексії у системі знань про політику.
10. Постмодерн – основні уявлення, погляди, сутність.
11. Філософія постмодерну у відношенні до політики, суспільства, загального буття.
12. Епістемологічний конструктивізм – поняття, сутність, основні погляди.
13. Витоки конструктивізму. Конструктивізм і сучасність.
14. Архітектура сучасної системи пізнання: її детермінативна сутність.
15. Механізм рестабілізації систем за теорією Нікласа Лумана.
16. Теорія політичної системи Девіда Істона. Модель «чорної скриньки».
17. Системний підхід Девіда Істона у світлі становлення загальної політичної теорії
18. Застосування системного аналізу у США під час та після Другої світової війни.
19. Методологія Чиказької школи Чарльза Мерріама.
20. Сутність та форми глобальних світ-системних трансформацій.
21. Вестернізація. Концепція європейського універсалізму Іммануїла Валлерстайна
22. Американізація. Американська альтернатива вестернізації.
23. Модернізація. Неліберальні демократії та економічна ефективність
24. Західні і незахідні суспільства: порівняльний аналіз.
25. Демократія у багатополярному світі. Засоби легітимації демократичної моделі взаємодії.